

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 1557
Tarih : 29.03.2016

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

“Nüfus Planlaması Hakkında Kanun’da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

HDP Adana Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon	-Kadın Erkek Fırsat Eşitliği			
Esas Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler			
Tarih:	12 Nisan 2016		E.No: 2/1020	
Ysm.Uzm.	Bşk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.
eml	re	K.İ.	N.	N.
TBMM BAŞKANI	A.Ö.			

TBMM	
KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIGI	
29 Mart 2016	
Numara:	

US01/16

TBMM	
GENEL EVRAK	
29 Mart 2016	
No:	38734

GENEL GEREKÇE

Kürtaj hakkı mücadelesi; çocuk istemediği halde hamile kalan her kadının, gebeliğine son vermek için kürtaj olma hakkını savunarak, kadınların kendi bedenleri üzerinde söz hakkına, ne zaman ve kaç doğuracağına kendilerinin belirlemesi gerekliliğinden hareketle başlamıştır. Esasen kişi ile sıkı sıkıya bağlı haklardan olması gereken, kişinin kendi bedenine dair verdiği karar ile ilintili bu mücadele oldukça geç kazanılmış ve sınırlı olarak elde edilmiş bir hakka dönüşmüştür. Nitekim hala pek çok ülkede yasal nitelik kazanmamış olup yine suç olarak addedilmeyen ülkelerde ise kürtaja hak tanıyan yasalar tam olarak uygulanmamaktadır.

Kadının kürtaj hakkının bir diğer boyutu da sağlık hizmetlerindeki özelleştirme ve sosyal harcamaların kapsam dışı bırakılması yani kürtaj için ayrılan ödeneğin kesilmesi kadınların sağlıksız ortamlarda kürtaj olmalarına yol açmaktadır. Kuşkusuz bu durum kadın sağlığını olumsuz etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Çünkü istenmeyen gebeliklerde sağlıklı ve güvenli kürtaj imkânına erişilememesi, kadının kendi kendine düşük yapmaya çalışmasını, hekimler dışında, yetkisi ve eğitimi olmayan kişiler tarafından sağlıksız, kötü ve donanımsız ortamlarda yapılmasını doğurmaktadır. İltihaplanma, kısırlık, hatta ölümle bile sonuçlanabilen bu uygulama kadının sağlığını ciddi derecede olumsuz etkilemekte ve yaşamını tehlikeye atmaktadır.

Bugün dünyada ve Türkiye’de gebeliğe bağlı ölüm oranlarında güvensiz koşullarda yapılan kürtajın etkisi ilk sıralarda yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, güvenli olmayan koşullarda yapılan düşükler nedeniyle her yıl dünya çapında on binlerce kadın hayatını kaybetmektedir. Dolayısıyla kadınlar için özgür, ücretsiz, ulaşılabilir, güvenli ve yasal kürtaj hakkı aynı zamanda kadınların yaşam hakkıdır, aksi kadınları hayatlarını riske atacak tehlikelere zorlamak yani kadın ölümlerine davetiye çıkarmak demektir.

Türkiye’de istenmeyen gebeliklerin istemli olarak sonlandırılmasına yasal olarak sağlanması anne ölüm hızının düşmesine katkı sağlamış ve bu oran 1970’lerden 2000’lerin ortalarına, 100 bin canlı doğumda 250’den 26’ya kadar düşmüştür. Bu bahisle kürtaj hakkı yasalar nezdinde tanınmış iken uygulamada da bunu destekleyici sosyal düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir.

Kadınların uzun yıllar alan “kürtaj hakkı” temelli mücadeleleri sonuç vermiş ve birçok ülkede kürtaj suç olmaktan çıkarılmış, dahası bir hak olarak tanınmıştır. Bu hak, 1913 yılında Rusya’da “kürtajı yasaklayan ya da doğum kontrol önlemlerine ilişkin bilgilendirici tıbbi broşürlerin dağıtılmasını engelleyen vs. her türlü yasanın kayıtsız şartsız kaldırılması” talebinin dile getirilmesi ile ivme kazanmıştır. Giderek çeşitli Avrupa ülkelerinde kürtaj hakkı tanınmış olup 12 haftaya kadar kadının isteğine bırakılmıştır. Bu konuda çeşitli tıbbi ve hukuki tartışmalar neticesinde 12 haftalık gebelik sürecinin gebeliğin sonlandırılması için en uygun süre olacağı ifade edilmiş ve pek çok ülke mevzuatında kürtaj için 12 haftalık süre öngörülmüştür.

Türk Ceza Kanunu’nun Çocuk Düşürme maddesi (Madde 100), gebeliğin on haftasından sonra kürtaj olan kadına bir yıla kadar hapis cezası vermektedir. Oysa her kadın hamile olduğunu ilk on haftada fark etmeyebilir. Kadınların yaşamlarını tehlikeye atan güvenli olmayan çocuk düşürme yollarına başvurmalarını önlemek için, yasal mevzuatta 10 hafta olarak belirlenen sürenin 12 haftaya çıkarılması kadının gebeliğinin güvenli bir şekilde sonlandırılması istemine uygun olacaktır. Uluslararası sağlık örgütlerinin de vurguladığı gibi, ilk 12 hafta içerisinde donanımlı sağlık kurumlarında gerçekleştirilen kürtaj, kadının sağlığını hiçbir şekilde tehlikeye atmamaktadır.

Hakeza tecavüz neticesinde meydana gelen ve çok daha travmatik bir sürece dönüşen istenmeyen gebeliklerde ise, aynı gerekçelerle ve temel insan hakkı gerekliliği olarak, 24 üncü haftaya kadar gebeliğin sonlandırmasına imkan tanınması da uygun bir yöntem olacaktır.

Her ne kadar mevcut mevzuat kürtaj hakkını tanımış olsa da az evvel ifade ettiğimiz üzere süre ile ilgili sınırlı düzenlemenin haricinde çok daha vahim olanı, “eş rızası”nın aranmasına dair olan hükümdür. Kaldı ki kürtaj için eş rızası istemenin hukuki dayanağı bulunmamakla birlikte, bu düzenleme Anayasa ve uluslararası sözleşmelere de aykırılık teşkil etmektedir. Üstelik uzun yıllardır yürürlükte olmasına rağmen Anayasa ve uluslararası sözleşmelere aykırı olduğundan uygulanmayan bahse konu hüküm son yıllarda yeniden uygulamaya konulmuş olup birçok kadının mağduriyetine neden olmuştur. İnsan haklarına ilişkin en temel haklar arasında yer alan beden bütünlüğü aynı zamanda bireyin kendi bedeni üzerinde söz ve karar hakkı özerkliği olarak da tanımlanagelmektedir. Evli kadının, kürtaj hakkını kullanabilmesi için eşinin rızasının aranması, kadın ve hasta haklarına aykırı olduğu gibi yaşam hakkı ihlali olması nedeniyle de temel hak ve özgürlüklere aykırılık teşkil etmektedir.

Üstelik bir çok yasal düzenleme ile kağıt üzerinde olsa dahi yasalar nezdinde kadın-erkek eşitliği tutarlı bir hale getirilmişken ve yeni TCK'da kürtajda aranan rızanın sadece "kadının rızası" olacağı hükme bağlanmış iken Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'un 6 ncı maddesine "eş rızası" koşulu bulunması mevzuatta ikili bir sisteme işaret etmektedir. Hakeza Hasta Hakları Yönetmeliği'nde de "eş rızası" gibi bir düzenleme olmayıp bunun tek istisnası hastanın küçük veya kısıtlı olması sonucu velisi ya da vasisinden izin alınması biçimindedir. Hal böyle iken yani hem ceza mevzuatında hem de hasta haklarını düzenleyen mevzuatta eş rızası gibi bir hüküm bulunmamasına rağmen, NPHK'de kadının kürtaj için eşinin rızasının aranmasına dair koşulun mevzuattan çıkarılması gereklilik arz etmektedir.

Hali hazırda Anayasa'da kadın ile erkek eşit yurttaşlar olarak tanımlanmış iken NPHK'nin ilgili hükmü uyarınca "erkeğe bağımlı", "kısıtlı", "akıl hastası" "fiilen erkeğin kadının yasal temsilcisi" olarak kabul edildiği sonuçları ortaya çıkmaktadır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara ilişkin Uluslararası Sözleşme, Hasta Haklarına İlişkin Avrupa Statüsü Ana Sözleşme gibi pek çok düzenlemeye göre de tıbbi müdahalede bulunulacak kişinin rızası ve özerkliği esas kılınmıştır. Ayrıca NPHK'nin ilgili hükmü, Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ile düzenlenen "ayrımcılık yasağı" ilkesine de aykırıdır. İç hukuk açısından da geçerli sayılan temel hak ve özgürlüklere ilişkin sözleşmelerde kadının rızası ve özerkliği esas kılınmıştır. Sonuç olarak evli kadınların kürtaj olabilmesi için eşlerinin rızasının aranmasının hukuken bir dayanağı bulunmamaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Yapılan değişiklik ile gebeliğin sonlandırılması yani kürtaj işlemi için ngrlen sürenin on haftadan on iki haftaya çıkarılması amaçlanmıştır. Ayrıca madde metnine eklenen fıkra ile tecavüz sonucu meydana gelen istenmeyen gebeliklerde gebeliğin sonlandırılması işlemi yirmi dört hafta olarak belirlenmiş olup istenmeyen ilişki neticesinde meydana gelen gebeliğin annenin sağlığını etkilemeyecek biçimde daha kolay sonlandırılabilmesi amaçlanmıştır. Yine gebeliğin sonlandırılması için gerekli koşulu ifade eden "istek üzerine" ibaresinin somutluk kazanması açısından "*gebe kadının isteğine bağlı*" olduğu vurgusuna dair değişiklik yapılması da ngrlmştır.

Madde 2- Yapılan değişiklik ile evli kadınlarda gebeliğin sonlandırılması işleminin eşin rızasına bağlı kılınmasına yönelik düzenlemenin kaldırılması amaçlanmıştır.

Madde 3- Yürürlük maddesidir.

Madde 4- Yürütme maddesidir.

NÜFUS PLANLAMASI HAKKINDA KANUN'DA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 24/5/1983 gün ve 2827 Sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanunu'nun 5 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında yer alan "*onuncu*" ibaresi "*on ikinci*" şeklinde; aynı maddenin birinci fıkrasında yer alan "*istek üzerine*" ibaresi "*gebe kadının isteği üzerine*" şeklinde değiştirilmiş ve birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Gebeliğin tecavüz neticesinde meydana gelmiş olması halinde ise gebeliğin yirmi dördüncü haftası doluncaya kadar annenin sağlığı açısından tıbbi sakınca olmadığı takdirde gebe kadının isteği üzerine rahim tahliye edilir."

MADDE 2- 24/5/1983 gün ve 2827 Sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanunu'nun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.